Kansalaisopistojen liitto
Medborgarinstitutens förbund

Lausunto

24.10.2023

Eduskunta
Sivistysvaliokunta

Asia HE 68/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 2 ja 9 d §:n ja puoluelain 8 ja 8 a §:n muuttamisesta
Viite Lausuntopyyntö 13.10.2023

Kansalaisopistojen liitto KoL kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä vapaasta sivistystyöstä annetun lain, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä puoluelain muuttamisesta.

Vapaan sivistystyön erityiseksi osaamisalueeksi jatkuvan oppimisen viime vuosien kehittämistyössä on kiteytynyt aikuisten perustaitojen vahvistaminen. Tavoitteeksi asetettiin laatia Opetushallituksen määräämä aikuisten perustaitojen kansallinen osaamismerkkijärjestelmä, jonka avulla voidaan tuoda näkyviin perustaitojen osaamisen vahvistaminen esimerkiksi kansalaisopistoissa. Liitto kiinnittää huomiota erityisesti opinto- ja tutkintorekisteristä esitetyn lain heijastusvaikutuksiin tässä lausunnossa.

Osaamismerkkeihin liittyvien ehdotusten tavoitteena on tuoda näkyviin perustaitojen osaamisen vahvistaminen säätämällä mahdolliseksi vapaan sivistystyön osaamismerkkien suoritustietojen tallentaminen opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen Koski-tietovarantoon. Työssä ja muualla elämässä hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista on ehdottomasti syytä kehittää. Kansallisten perustaitojen osaamismerkkien (KAPOS-merkit) yhteydessä korostetaan merkkien sisältöjen yhdenmukaisuutta ja keskinäistä vertailtavuutta.

Liitto pitää lähtökohtaisesti tärkeänä sitä, että oppilaitoksen ylläpitäjä voi päättää, milloin se alkaa tarjota mahdollisuutta suorittaa KAPOS-osaamismerkkejä. On hyvä, että esityksessä on huomioitu henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa varmistumalla tietojen luovuttamisen vapaaehtoisuudesta, nimenomaisuudesta sekä myös mahdollisuudesta peruuttaa suostumus perustaitojen osaamismerkkien rekisteröintiin. KAPOS-osaamismerkkien käyttöönotto ja mahdollinen laajamittaiseen käyttöön leviäminen korostavat myös arvioinnin merkitystä kansalaisopiston toiminnassa. Tällä voi olla laajoja vaikutuksia opistojen rooliin jatkossa.

Eri puolilla maata eri vapaan sivistystyön oppilaitoksissa myönnettävien KAPOS-merkkien pitäisi olla yhteneväisesti arvioituja opiskelijoiden oikeusturvan kannalta. Tähän tarvitaan Opetushallituksen ja vapaan sivistystyön toimialan yhteisiä suuntaviivoja, kehittämistä ja koulutusta.

Opetushallitus kehittää ePerusteet-palvelua siten, että osaamismerkkikokonaisuuden tallentaminen järjestelmään on mahdollisimman vaivatonta. Kansalaisopistojen liitto kehottaa kentältä ja opiskelijoilta tulleen palautteen perusteella korjaamaan samassa yhteydessä myös sen, että vapaan sivistystyön vapaatavoitteisten opintojen Koski-kirjauksiin saadaan koulutusten tosiasiallinen ajallinen kesto (ei siis pelkkää suorituspäivämäärää) näkyviin. Tätä pidetään tärkeänä esimerkiksi työelämän tarpeisiin suoritettavien kielikurssien osalta.

For Public Use

Liitto huomauttaa, että tämänhetkinen kansalaisopistojen rahoitusjärjestelmä ei tue KAPOS-merkkien käyttöönottoa. Suoritusten vieminen Koski-tietovarantoon aiheuttaa kansalaisopistoille myös hallinnollista lisätyötä erityisesti niissä tilanteissa, joissa KAPOS-merkin suorittaja ei ole kansalaisopistossa opiskelemassa. Vuoden 2024 alusta suunnitellut valtionosuusleikkaukset ja riittämätön opintosetelien määrä vaikeuttavat KAPOS-merkkien suoritusten vastaanottamisen aloittamista ja saavutettavuutta.

Esityksen mahdollisimman sujuvan toimeenpanon kannalta on tärkeää järjestää kentälle riittävästi aiheeseen liittyvää koulutusta ja vertaisjakamismahdollisuuksia niin opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen kuin Kansalaisopistojen liiton toimesta. On oletettavaa, että koska Koski-tietojärjestelmään viedään opintojen suoritustietojen lisäksi jatkossa myös osaamistietoja KAPOS-merkeistä, se tullee omalta osaltaan edistämään tutkintoja pienempien kokonaisuuksien hyväksymistä osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää.

SANNASIRKKU AUTIO
Sannasirkku Autio
Puheenjohtaja

JAANA NUOTTANEN
Jaana Nuottanen
Toiminnanjohtaja

For Public Use